

Tippek kezdő pedagógusoknak (nemcsak) tanévkezdésre

E-book hasznos praktikákkal tanároktól tanároknak

VÁCZI DORKA

www.neteducatio.hu
info@neteducatio.hu

Kedves Kolléga!

Hol is kezdjem? Üdv a Klubban!

Tagja lettél egy óriási közösségnek, mely lassacskán eszmél arra, hogy mekkora erő is rejlik a közös munkában. A pedagógusok végre kezdik megérteni egymást, próbálják átlépni saját intézményük határait és élni a szinergia előnyeivel. A digitális világ térhódításának köszönhetően egyre többen osztják meg gondolataikat, ötleteiket, módszereiket vagy eszközeiket ingyen és bérmentve, azért, hogy a közösség többi tagja is élhessen a lehetőségekkel.

Kiadványunkban szeretnénk mi is megosztani saját tapasztalatainkat, ötleteinket és jó tanácsainkat, hiszen a pályakezdés egyetlen szakmában sem könnyű, de pedagógusnak lenni kezdetben talán különösen komplikált dolog.

Fogadd hát szeretettel tippjeinket pályád kezdetén, melyeket saját élményeink alapján gyűjtöttünk össze.

Légy profi!

- **Nagyon jól ismerd meg a házi rendet!** A diákok pontosan tudják, hogy mit szabad és mit nem, de ha találnak rést a pajzson, ki is használják az adódó lehetőséget.
- **Légy tisztában a jogaiddal pedagógusként!** Nemcsak kötelezettségekből áll a pályánk.
- **Próbáld mihamarabb megjegyezni diákjaid nevét!** Ha nem az erősséged a névtanulás, próbáld memóriajátékkal gyorsítani a folyamatot. Apróság, de mégis nagyon fontos számukra, hogy nem csak Cicabogarak, Husik és Nyuszik ülnek egy teremben. Az első hetekben használhattok névtáblákat vagy címkéket is.
- **Légy magabiztos, de vigyázz!** A túlzott magabiztosság visszatetsző lehet. Diákjaid is tudják, látják, hogy fiatal vagy, miközben önkéntelenül is tisztelik azokat a pedagógusokat, akiket alázatosnak látnak. Ne félj bevallani, ha úgy érzed, hibáztál és ne félj segítséget kérni tőlük olyan kérdésben, amelyben ők járatosabbak nálad!
- **Próbáld rugalmasan kezelni a tantárgyadra szabott tantervet!** Ne értsd félre, mi nem azt mondjuk, hogy hagyd figyelmen kívül, hogy mit kellene tanítanod, csupán azt, hogy ne ijedj meg olyan helyzetektől, amikor úgy érzed, te az adott témát csak 4 tanóra alatt tudod feldolgozni a választott módszerrel, pedig a tanmenet két órát javasol. Kezdőként hajlamosak vagyunk kizárólag a külső szabályozókra támaszkodni, de ezzel elvesz a kreativitás, a változatosság a munkánkból. Egy gyakorlott mentor választása kollégáid közül sokszor sokkal jobb külső szabályozó, mint a kerettanterv.

- **Maradj nyitott az új módszerekre!** Az egyetemen/főiskolán naprakész ismereteket kaptál, de ezek idővel – méghozzá rövid idő múltán – elévülhetnek. Kövess szakmai oldalakat, csatlakozz pedagógiai csoportokhoz a Facebook-on, iratkozz fel hírlevelekre, olvass tanári blogokat! Nem kell órákat töltened ezek böngészésével minden áldott nap, sokszor az is elég, ha megakad valamin a szemed, amit érdekesnek, hasznosnak találsz.

- **Figyeld a csoportdinamikát!** Ha frontális órán kívül mást is szeretnél, tudakozódj a tanított osztály viszonyairól! Ha „felelőtlenül” állítod össze a csoportot, nagy eséllyel lőttek az órádnak. Néhány hónap elegendő, hogy magad is kitapasztald, kik azok, akik nagyon erős csapatot alkotnak, és kik azok, akik képtelenek együtt dolgozni. Addig kérd kollégáid segítségét! Bár a különböző módszerek különböző típusú csoportösszetételt követelnek, de ügyelj arra, hogy kik azok, akiket még véletlenül sem rakhatsz egy csapatba!

- **Használd a technológiát!** Talán eleinte könnyebb egyszerű, táblás-krétás frontális órákat tartani, de ne feledd, diákjaid már „digitális bennszülöttek”, nem elégítik ki őket gyöngybetűid és a csengő hangod. Vágynak a több érzékszervet megbolygató ingerekre, imádnak kattintgatni, sokkal jobban figyelnek egy IKT-vezérelt anyagra, mint amikor csak felírsz valamit a táblára. Ehhez is gyűjthetsz ötleteket a közösségi oldalakon, blogokon, hiszen rengeteg kolléga ingyen osztja meg tanítási ötleteit, tapasztalatait.

- **Ne lépd túl a hatásköröd!** Találkozhatasz olyan szituációkkal, melyeket nem tudsz, vagy nem kezelhetsz egyedül. Kérd az intézményvezető tanácsát, fordulj az iskolával együttműködő szakemberekhez vagy – ha szükséges – vond be a szülőket!

- **„Hagyd a csomagod az ajtó előtt!”** Ne hagyd, hogy a magánéleted tönkretegyje a tanórát! Nyilván senki sem képes teljesen függetlenedni az iskolán kívüli történésektől, de érdemes kerülni a helyzeteket, ahol a hangulatunk határozza meg egész napos munkánkat. A gyerekek pillanatok alatt megérik és átveszik ezeket a hangulatokat.
- **Az előítéleteid mindig tartsd az osztálytermen kívül!** Ne a diákokat minősítsd, hanem az adott viselkedést! Nem mindegy, hogy mit mondasz: „Hagyd abba! Gonosz vagy!” vagy „Ez a viselkedés nem megfelelő, megbántod vele a másikat!”
- **Teremts „brand-et”!** Egyediséged színt visz a szürke hétköznapiakba és lelkesedést a veled való találkozásokba. Ha kitalálsz valamit, ami csak rád jellemző, a diákok mindig kíváncsiak lesznek, vajon mivel rukkolsz elő.
- **Vigyázz a szádra!** – mondanák édesanyáink. Nos, a tanári pályán valóban fontos, hogy mindig odafigyeljünk arra, hogy milyen szavakat használunk. Igyekezz választékosan fogalmazni, megmagyarázni a szavakat, melyek ismeretlenek lehetnek diákjaid számára és a legfontosabb: kerüld a vulgáris, trágár kifejezéseket! Fontos, hogy pozitív szerepmóddal légy és ebbe nem fér bele a káromkodás.
- **Ne vidd be politikai, vallási vagy társadalmi nézeteid az óráidra!** Mindhárom fontos témakör, beszélni kell róla, de az elköteleződésedet nem plántálhatod bele tanulóidba.

Légy szervezett!

- **Állítsd fel saját szabályaid, húzd meg a határokat!** Új tanárok esetében, pláne ha fiatal az illető, a gyerekek sportot űznek abból, hogy próbálgassák a határaikat és a tieidet. Ismertesd a következményeket! Ha az elején nem vagy következetes és nem ragaszkodsz a saját szabályaidhoz, ezt ösztönösen ki fogják használni, rosszabb esetben ellened fordítják. Hidd el, nem rosszindulatból teszik ezt, hanem mert természetes, hogy keresik a legegyszerűbb megoldásokat a könnyebb boldogulás reményében. A következetesség egy nagyon nehéz feladat, mégis a kulcsa egy hosszú és sikeres pedagógiai együttműködésnek.
- **De légy óvatos!** A túl sok szabály nem mindig jelent jobb működést. Válassz okosan!
- **Mérd le otthon az óráidat, míg bele nem jössz a tervezésbe!** A tanulási tevékenység strukturálása nagy feladat, a ráhangoldás-jelentésteremtés-reflektálás nem csak egy kacifántos frázis, hanem nagyon fontos része egy jó tanórának. Amíg nem vagy biztos benne, hogy tudod tartani az arányokat, ez a módszer segíthet bennmaradni a megadott keretben.
- **Tervezz túl! Készülj időkitöltő feladatokkal!** Még mindig sokkal jobb kifutni az időből, mint kifutni a feladatokból.

- **Mindig legyél felkészült!** Az a tanár, aki gyakran mondja, hogy nem tudom, hamar hiteltelenné válik. Ez nem jelenti azt, hogy a te tudásod felülmúlhatatlan, de törekedj arra, hogy a tananyagból sose tudjanak zavarba hozni!
- **Feladataidban fogalmazz pontosan!** Legyél minél részletesebb és érthetőbb, hogy mindenki számára világos legyen, mi a kérdés. Ha egy feladat félreérthető, úgy kénytelen leszel elfogadni az „alternatív” megoldásokat is. Ez számonkérésnél, értékelésnél olykor aggályos lehet.
- **Mindig legyen világos, hogy mi az elvárás az adott órán/témában/évben!** A diákoknak is kell egy külső szabályozó.
- Jegyezz fel minden feladatot és ígéretet! Kevés rosszabb érzés van, mint óra közben rádöbbenni, hogy elfelejtetted, hogy kinek mit ígértél. Pótló témazáró, kiselőadás téma két hét múlva, házi feladatok bepótlása, pontok, jegyek beírása, dolgozatjavítás két héten belül, közösségi szolgálathoz szerződés, laktózzmentes ebéd az osztálykiránduláson, a sor végtelen. Hidd el, hamar lesz feledékeny az ember, mikor 45 perc alatt kell kezelnie 30 diákja 35 féle problémáját.
- **Listázd, hogy milyen könyveket kölcsönöztél az iskolakönyvtárból!** Év végére hajlamos az ember felhalmozni és elkeverni azokat.
- **Rakd betűrendbe a dolgozatokat!** Könnyebbé, átláthatóbbá teszi az adminisztrációt és a kiosztást is.
- **Ha időd engedi, értékelj szövegesen is!** Sokkal árnyaltabb képet ad, mint egy érdemjegy, kihangsúlyozhatsz erősségeket, rávilágíthatsz gyengeségekre. Nagyobbaknál elegendő lehet, ha a dolgozat aljára írod, mi az, amiben kiemelkedő, miben látod a fejlődést és mi az, amin javítania kellene. Adhatsz ötleteket is a jobb teljesítményhez. A szülők is hálásak, ha szöveges üzenetben látják gyermekük eredményét (erre lehetőséged van az e-naplóban) és te is követheted a tanulás ívét.

Légy valódi!

- **Próbálj úgy beszélni, ahogy a hétköznapiakban.** Néhány pedagógus felvesz egyfajta „tanári hanghordozást”, ami éket ver a diákkal való bensőséges kapcsolat kiépítésébe. Arról nem is beszélve, hogy ha nem a „normál” hangod használsz, vagy gyakran a hangos beszéddel/kiabálással szeretnél rendet tenni, pár hónap alatt be fogsz rekedni vagy teljesen elmegy a hangod.
- **Ha úgy döntesz, hogy visszajelölöd diákjaid a közösségi portálokon, kezeld őket megkülönböztetve.** Különböző pillanatok alatt éjszakai üzenetekkel és lájktengerrel találkozol, ami nem biztos, hogy bármelyikőtök hasznára válik. Nem kell, hogy diákjaid belelássanak a magánéletedbe, legalábbis csak egy bizonyos határig.
- **Légy mentor!** Engedd el a klasszikus tanárszerepet, melyben te a tudás forrása vagy! Figyelj tanulóid lelkére is, ne csak arra, hogy mi kerül a fejükbe!
- **Ne vess sokat!** A következetesség nem egyenlő a (bús)komorsággal. Egy kedélyes emberrel jobban szeretünk együtt lenni, mint olyasvalakivel, aki folyton búvalbélelt. Miért lenne ez másképp a diákoknál?
- **Éreztesd, hogy szereted a munkád!** Egy unott, fásult ember, aki utálja a munkáját, senkit sem hoz lázba.
- **Mintát közvetítesz!** Gondold át, melyek azok az elvek, ideológiák, amik téged vezérelnek, viselkedésed szervezd ezek köré az elvek köré és ebben is légy következetes!
- **Nem kell mindig szigorúan ragaszkodnod tanári szerepedhez,** nyugodtan kapcsolódj be a gyerekek játékába, ha van hozzá kedved! Ha a diákok invitálnak egy-egy játékra, az már jó jel, mert azt jelenti, hogy elfogadják. Ha szívesen csatlakoznál, ne habozz, hosszú távon jót tesz a partneri viszony kiépülésének is! Mehetsz velük akár kirándulni is, informális keretek között könnyebben épül a bizalom.
- **Ne félj tanulni a gyerekektől!** Ha kialakul a tanulás kétirányú folyamata, vagyis hogy mindenki tanul mindenkitől, akkor a diákok jobban elfogadják, amit megpróbálsz nekik megtanítani.

Légy türelmes!

- **Csak akkor beszélj, ha a diákok teljes csendben vannak!** Ha elég türelmed van kivárni, a diákok maguk fognak rendet és csendet teremteni egymás közt.
- **Helyettesítsd a hangodat kézjelekkel, ahol teheted, kommunikálj non-verbális módon!** Eltart kis ideig, amíg megszokják, de aztán szavak nélkül is érteni fogják, mit szeretnél.
- **Ne várd, hogy minden osztályod ugyanúgy viselkedjen!** Bár a tananyag nagyjából konstans, nincs két egyforma közösség és nincs két egyforma tanóra. Ez téged is energizál, új és új kihívások elé állít. A változatosság gyönyörködtet.
- **„Kell egy kis áramszünet...”** Ha úgy érzed, teljesen zátonyra futott az órád, **ne ess kétségbe, iktass be hivatalosan is egy kis „agyszünetet”!** Ezt is megtöltheted hasznos tartalommal, ha kreatív vagy és nagyon hálásak lesznek érte a gyerekek. Mikor visszatérték az órai anyaghoz, sokkal jobban fog menni a munka.
- **Manapság a gyerekek előszeretettel esznek órán. Döntsd el, hogy az általad tanított tárgy feladat típusai mellett ez megengedhető vagy sem és döntésedhez tartsd magad következetesen!** Egyenlő szárú háromszög szerkesztése vagy a Kis kece lányom kánonban éneklése közepette viszonylag nehéz a szendvicset is kezelni.
- **Érdeklődj tanulóid véleményéről, próbálj nyitott lenni az ő javaslataikra is!** El sem hiszed, mennyi hasznos ötletet tudnak adni a tanulási folyamathoz. Ne csinálj abból presztízskérdést, hogy te vagy a tanár! Te sem lehetsz mindentudó!
- **Próbálj nyugodt maradni minden helyzetben!** Ez segít abban, hogy racionális döntést hozz. Ha a másik fél észleli a túlzott érzelmi bevonódásodat, a helyzet könnyen elmérgesedhet.
- **Soha ne használd a megszégyenítés eszközét!** Nem szégyen bevallani, néha a legszelídebb pedagógust is rettentően fel lehet dühíteni, nehéz megtartani a kontrollt, figyelni arra, hogy ne mondjuk ki

szavakat meggondolatlanul. De nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy mekkora lelki sérülést okozhatunk egy-egy hirtelenül kimondott mondattal. Ha úgy érzed, nem bírod már cénáival, számolj háromig! Vagy százháromig. De légy megfontolt!

Légy precíz!

- **Igyekezz naprakészen dokumentálni!** Ez nem csak a kezdőknek, mindenkinek fontos kellene, hogy legyen, ugyanis hosszútávon rengeteg időt spórolhatsz azzal, ha nem maradsz el az adminisztrációval. Legkésőbb a nap végén írd be az óráidat, (e-naplóban ez egyszerűbb, ha előre feltöltöd a tanmenetet), a hiányzókat, nagyobb ívű feladataidat vezesd egy külön dokumentumban, hogy amikor év végén beszámolót kell írnod, könnyebb dolgod legyen! Gyakornoki vizsga előtt ez hatványozottan igaz lehet. Ismerd meg most, hogy mire lesz szükséged portfóliód elkészítéséhez és tudatosan gyűjtögesd hozzá anyagokat, így könnyebb dolgod lesz a leadás előtt. Ne hagyd az utolsó pillanatra!
- **Soha ne késs!** Ha megteszed, elveszíted a jogalapot a késések szankcionálására.
- **Tartsd magad a megadott határidőkhöz!** Ha te ezt teszed, joggal várhatod el diákjaidtól is.
- **Idejekorán rendezd a dolgaidat mappákba** (elektronikus vagy papíralapú, mindegy)! Ez azért fontos, mert pár hét alatt óriási feladatbankot fogsz gyűjteni, dolgozatokat íratsz, projekteket találsz ki és gyűjtesz hozzá anyagokat. Ha ezeket nem szelektálsz, hamarosan csak egy nagy kupac átláthatatlan papír vagy fájl-tenger lesz az egész. Azt javasoljuk, hogy anyagaidat különítsd el évfolyamok szerint, feladattípusonként, és ha van hozzá elég energiád, akár témánként! Így az évek múltával is könnyedén meg tudsz keresni bármit. Ha ügyesen csinálod, lassacskán nem csak rutinod lesz, de egyre kevesebb munkád is.
- **Próbálj rendet tartani az asztalodon!** Ha ez nem megy, legalább egyfajta rendszerre törekedj! A káosz nagyon hamar eluralkodik, és ha nem vigyázol egy hónap leforgása alatt eljuthatsz oda, hogy semmit nem találsz meg.
- **Ne késs az értekezletekről!** Aki késik, az feltűnik. (Eleinte) jobb az észrevétlenség.

Légy érzékeny!

- **Igyekezz jó kapcsolatokat kiépíteni kollégáiddal és a szülőkkel egyaránt!** Nem kell mindenkivel „jóban lenni”, de kétszer kettő néha öt, felmerülhetnek olyan problémák, melyeket együtt sokkal hatékonyabban tudtok megoldani, mint ha egyedül csinálnád.
- **Ha diákod, kollégád nem úgy viselkedik, mint ahogy azt elvárnád, sértődés vagy önmagad hibáztatása helyett nézz kicsit a dolgok mögé!** Ahogy neked, úgy mindenki másnak is megvannak a saját motivációi, melyeknek sokszor fikarcnyi köze sincs az iskolához. Ne sajnáld az időt az ilyen ügyek felgöngyölítésére, a személyes kapcsolatok elmélyítése csak a javadra válhat! Cselekedj gyorsan! Minél hamarabb kezeled a dolgot, annál kisebb az esély a konfliktus elfajulására.
- **Ne tekintsd személyes ügynek!** A diákok csínytevései nem ellened szólnak. Minden nap egy új lehetőség a dolgok megfelelő mederbe terelésére. Ne tarts haragot!
- **Légy kritikus!** Attól, hogy valaki tapasztaltabb vagy idősebb, mint te, nem biztos, hogy nála van a Bölcsék köve. Számtalan pedagógiai módszer kering a köztudatban, melyekkel rengeteg kárt okozhatunk diákjainknak. Ne feledd, amit megtanultál elméletben az egyetemen/főiskolán! Adja az a tudás pedagógiai választásaid alapját!
- **Ne kivételezz!** Nincs olyan pedagógus, akinek minden tanítványa egyformán közel áll a szívéhez. De nagyon fontos, hogy ezt a gyerekeknek nem szabad érezniük, és ami még fontosabb, hogy nem jelenhet meg az eredményeikben vagy az elbírálásukban!
- **Légy jó hallgatóság!** Ezt 0-99 éves korig mindenki szereti és hálásak érte.
- **Add meg a tiszteletet mindenkinek, hogy vissza is kaphasd!**

- **Sok olyan munkahely létezik, ahol nem ideális a légkör.** Nem biztos, hogy te is ilyen helyre kerültél, de légy óvatos! Válaszd szét a munkát a magánélettől! Nem szükséges, hogy minden kollégád a barátod is legyen. Próbáld kerülni a pletykákat és ne hagyd, hogy indokolatlanul belekeverjenek egy konfliktusba, ami nem rád tartozik!
- **Feltétlenül légy jóban a portással és a rendszergazdával!** Ez a két ember szinte minden gondodat meg tudja oldani.

Figyelj magadra!

- **Adj magadnak időt a pihenésre!** Ha megismernek a diákok, pillanatok alatt azt fogod tapasztalni, hogy nincs szüneted. Kicsengettek, de te még a teremben beszélgetsz valakivel, becsengettek már, de valaki még mindig a tanári ajtajában próbál meggyőzni valamiről. A reggeli kávéd fele még az asztalon van délben is, jéghidegen. Próbáld meg ezt ésszerű keretek közé szorítani, hogy legyen egy kis idő a tanórák között kifújni magad. Hosszú az a 10 hónap, szünet nélkül.
- **Tanulj meg nemet mondani!** Vannak időszakok, amikor az ember már nem tud több dolgot a nyakába venni. Nem kell feltétlenül részt vened minden iskolai program szervezésében, miközben délutáni szakkört tartasz, múzeumlátogatásokat bonyolítasz, és hétvégi teljesítménytúrákat vezetsz a természetben.

Sok sikert kívánunk pályádhoz!

www.neteducatio.hu

Ahol jó pedagógusnak lenni!

